

UiO • **Institutt for privatrett**
Det juridiske fakultet

Forskningsdesign og metode for masteroppgaver i rettsvitenskap

Professor Marte Eidsand Kjørven

Spørsmål underveis?

- Skriv dem inn på mentimeter

Agenda

- Læringsmål masteroppgaven
- Hva kjennetegner rettsvitenskapelig forskning?
- Forskningsdesign
- Ulike typer forskningsspørsmål og metoder i rettsvitenskapelige arbeider; eksempler
- Forslag til masteroppgavetemaer
 - SODI prosjektet og forbrukerrett

Litteraturtips

- [Vanlig juridisk metode? – Om rettsdogmatikken som juridisk sjanger](#), Hans Petter Graver, Tidsskrift for rettsvitenskap
- [The Mind and Method of the Legal Academic](#), Jan M. Smits
- (Kap. 11 i Hjelp, jeg studerer juss – en studieguide; Å skrive rettsvitenskapelige tekster som besvarer et forskningsspørsmål)

Læringsmål, overordnet

- Kandidaten skal kunne anvende juridisk metode til å **analysere, drøfte** og **ta standpunkt til rettslige problemstillinger** på en **kritisk, selvstendig** og **etisk** måte. Dette innebærer å kunne:
 - Foreta rettspolitiske vurderinger av rettsreglene
 - Gjennomføre et **avgrenset forskningsprosjekt** under veiledning og i tråd med forskningsetiske normer

Læringsmål JUR5030 og JUR5060

- Studenten skal være i stand til å:
 - **Utforme og analysere et forskningsspørsmål** i samsvar med de krav som stilles til god juridisk eller annen **vitenskapelig metode**.
 - Bruke juridisk eller annen vitenskapelig metode som er egnet til å besvare forskningsspørsmålet på en **selvstendig** måte.
 - Identifisere, formulere og **drøfte problemstillinger**, herunder å disponere stoffet i **hovedproblemstillinger, argumentasjon og konklusjoner**.
 - Skrive en **selvstendig framstilling**.
 - Orienter seg i tilfanget av kilder: Finne relevante kilder og **selvstendig og kritisk skille kilder med akademisk tyngde fra andre**.
 - Skille mellom rettsdogmatiske og rettspolitiske analyser i juridisk arbeid, der dette faller seg naturlig for forskningsspørsmålet, herunder **kritisk å vurdere gjeldende rett og drøfte behovet for endringer**.

Må jeg ha et (eller flere) forskningsspørsmål?

- Ja, hvis ikke er det umulig å oppfylle følgende læringsmål:
 - «Utforme og analysere et forskningsspørsmål i samsvar med de krav som stilles til god juridisk eller annen vitenskapelig metode.»
 - (dessuten trenger du et forskningsspørsmål for å unngå at fremstillingen blir en ren redegjørelse)
- MEN; det finnes mange ulike typer forskningsspørsmål, og du trenger heller ikke ha ett overordnet spørsmål

- Forskning = Bruk av *vitenskapelig metode* for å *undersøke noe* med sikte på å *frembringe ny kunnskap*.
- Rettsvitenskapelig forskning
 - Rettsdogmatikk
 - Rettsøkonomi
 - Rettssosiologi
 - Rettsteori
 - Osv...
- Tema for masteroppgaven kan være juridisk, eller delvis juridisk, herunder regnes også perspektivfag

Formål med vitenskapelige rettsdogmatiske tekster

- Formidle kunnskap om hva som finnes av lover, traktater, praksis, litteratur, etc.
 - Deskriptiv/redegjørende
- Bidra med egne analyser
 - Kan være utvikling av begreper og systematikk, sammenlikninger av forskjellige rettsområder, kartlegging og avveining av berørte interesser, utprøving av eksisterende eller nye argumenter for løsning av rettsspørsmål
 - Dels deskriptivt, dels argumentativ

Forskningsdesign

- = Valg som må gjøres i forskningsprosessen
- Identifisere et kunnskapshull innenfor et område
- Formulere et eller flere forskningsspørsmål/problemstillinger
- Velge metode/fremgangsmåte
 - Type rettsvitenskapelig metode
 - Metodiske grep?
- Finne relevante kilder

Formulering av forskningsspørsmålet (hovedproblemstillingen)

- Åpne spørsmål vs. ja/nei-spørsmål
- Hva er en urimelig avtale etter avtaleloven § 36?
- Innebærer brudd på verdipapirhandelens krav til god forretningsskikk at en avtale om kjøp av spareprodukter er ugyldig etter avtaleloven § 36?

Eksempel åpne forskningsspørsmål

- Hva er vilkårene for, og virkningene av, avbrytelse av foreldelsesfristen?
- Hva er en urimelig avtale etter avtaleloven § 36?
- Hvilke regler gjelder for nye hybride kontraktstyper på boligmarkedet, som leie til eie og deleie?
- Hvordan må regelen om besøksforbud i straffegjennomføringsloven forstås i lys av retten til privatliv etter Grunnloven § 112 og EMK artikkel 8?

Eksempel ja/nei- forskningsspørsmål

- Kvalifiserer den innsatsen utøvende kunstnere legger ned for bearbeidelsesopphavsrett etter åndsverkloven?
- Er brudd på verdipapirrettens krav til god forretningsskikk en nødvendig og/eller tilstrekkelig betingelse for ansvarsgrunnlag for erstatning?
- Åpner personvernforordningen for at Norge kan fastsette generelle, nasjonale regler om barns samtykkekompetanse til behandling av personopplysninger?
- Er det nye utilregnelighetsvilkåret «sterkt avvikende sinnstilstand» i strl. § 20 annet ledd bokstav a, bedre egnet til å gjennomføre det bakenforliggende og etiske formålet med bestemmelsen enn det tidligere utilregnelighetsvilkåret «psykotisk»?

Ting å tenke på når du designer masterprosjektet ditt

- Åpent eller spisset forskningsspørsmål?
- Et eller flere forskningsspørsmål/problemstillinger?
- Er mengden kilder håndterbar?
- På hvilken måte vil dine analyser bidra til ny kunnskap? (Hvilket kunnskapshull skal du dekke?)
 - Systematisering/undersøkelse av et hittil utforsket rettsområde?
 - Klargjør uklare regler?
 - Ny innsikt i sammenhengen mellom rettsområder?
 - Finne ut om praksis er i overensstemmelse med gjeldende rett?
 - Oppfyller reglene sitt formål?
- Metodiske grep?
 - Bruk av tenkte typetilfeller
 - Trekke på kilder fra andre rettsområder?
 - Case-studie?
 - Systematisere?

Eksempel

- Vi leser de innledende avsnittene i [denne artikkelen](#), og identifiserer:
 - Tema
 - Beskrivelse av kunnskapshull
 - Problemstilling
 - Metodiske grep

Ulike typer av forskningsspørsmål i rettsvitenskapelige avhandlinger

Hva er innholdet av bestemte regler?

- Hva er vilkårene for, og virkningene av, avbrytelse av foreldelsesfristen?
- Hva innebærer det anskaffelsesrettslige vilkåret om å tjene allmenhetens behov?
- Når skal bevis som er ulovlig fremskaffet avskjæres etter den ulovfestede regelen om bevisavskjæring?

Hva er forholdet mellom ulike regler?

- Hvordan må verdipapirforetak opptre ved ytelse av investeringstjenester for å unngå både offentligrettslige sanksjoner og erstatningsansvar?
 - Det som skal fastlegges er innholdet av, og forholdet mellom, verdipapirrettslige krav til god forretningsskikk og kontrakts- og erstatningsrettslige krav til forsvarlig utførelse av investeringstjenester.
- I hvilken grad er forsettsbegrepet likt eller forskjellig i hhv. kontraktsretten og strafferetten?

Hvordan håndterer retten et bestemt problem/fenomen?

- Hemmelig lydopptak på arbeidsplassen – I hvilken grad har arbeidsgiver adgang til oppsigelse eller avskjed av arbeidstaker grunnet hemmelig lydopptak på arbeidsplassen?
- I hvilken grad bidrar rettslige krav til driften av oppdrettsvirksomhet etter norsk rett til å beskytte miljøet mot plastforurensning fra forslanger?
- Er politiets bruk av ansiktsgjenkjenning i kriminalitetsbekjempelse tilstrekkelig regulert?
- Selvkjørende biler og forsikring – Problemstillinger innen bilansvaret og produktansvaret
 - Får bilansvarsloven anvendelse på selvkjørende biler?
 - Har trafikksikringselskapet regressadgang overfor produsenten som ansvarlig part?

Regelbasert eller problem- /fenomenbasert innfallsvinkel?

- Eksempel 1:
 - Regelbasert:
 - Hvordan fordeler finansavtaleloven § 4-30 tap som følge av ikke-godkjente betalingstransaksjoner?
 - Problembasert:
 - Hvem må bære tapet etter vellykkede phishing-angrep?
- Eksempel 2:
 - Regelbasert:
 - Når er en avtale urimelig etter avtaleloven § 36?
 - Problembasert:
 - I hvilken grad er utvalgte avtaler i strømmarkedet urimelige etter avtaleloven § 36?

Hva er innholdet av og hvilken rolle spiller et bestemt rettslig konsept eller begrep?

- Eksempler
 - Gavebegrepet i familieretten
 - Skal ulike regler som knytter rettsvirkninger til om noe er en «gave» tolkes på samme måte?
 - Fordringsbegrepet i formueretten
 - Er «fordring» det samme f.eks. for spørsmål om foreldelse, motregning og i konkurs?
 - Forsettsbegrepet
 - Er «forsett» det samme i strafferetten og kontraktsretten?

Hvordan praktiseres bestemte regler?

- Er forvaltningspraksis, nemndspraksis, underrettspraksis fra domstolene e.l. i samsvar med gjeldende rett?
- Hvordan praktiseres regler som åpner for rettsanvendelsesskjønn?
 - Eks: hvordan praktiserer Finansklagenemnda regelen i finansavtaleloven om at låneforpliktelsen «kan» settes ned helt eller delvis ved brudd på frarådingsplikten?

Er bestemte regler gode?

- Rettspolitisk forskningsspørsmål
 - Gjeldende rett måles mot en valgt målestokk
 - Gir økonomisk effektive løsninger
 - Er konsistente med god indre sammenheng (rettssystematiske hensyn)
 - Oppfyller konkrete målsetninger om f.eks. forbrukervern
 - Skaper forutsigbarhet
 - Innebærer at loven er lik for alle
 - Gir god rettssikkerhet

Rettspolitisk forskningsspørsmål, eksempel 1

- Foreldet til tross for fristavbrytende skritt – en kritisk analyse av foreldelseslovens regler om virkningen av fordringshaverens skritt til inndrivelse som ikke fører til realitetsavgjørelse om fordringen
 - Tidsskrift for forretningsjus nr. 2 2019
 - «Denne artikkelen gir et bidrag til debatten om behovet for revisjon av de norske foreldelsesreglene ved å ta utgangspunkt i en annen side av foreldelsesinstituttet: reglene om virkningen av fristavbrytende skritt som ikke fører til realitetsavgjørelse. Spørsmålet som skal besvares, er om disse reglene gir klare og enkle løsninger for hva som er virkningen for foreldelse av at fordringshaveren har tatt skritt for å drive inn fordringen.»

Rettspolitisk forskningsspørsmål, eksempel 2

- Who Pays When Things go Wrong? Online Financial Fraud and Consumer Protection in Scandinavia and Europe

– European Business Law Review 2020, s. 77–110

This paper's research question is twofold. First, how do current rules on liability allocate losses resulting from third-party online financial fraud between consumers and financial service providers *de lege lata*? The paper attempts to answer this question by reviewing the relevant Scandinavian (Danish, Swedish and Norwegian) and European law. Second, should financial institutions bear the larger part of losses following from online financial fraud *de lege ferenda*, in order to achieve the political goal of strong consumer protection in cases of cybercrime on the financial market?

Masteroppgaver med en kombinasjon av ulike typer forskningsspørsmål, noen eksempler

Krav til utredning av langsiktige miljøkonsekvenser av lovgivning etter Grunnloven § 112 – en rettsdogmatisk, empirisk og rettspolitisk analyse

- Skrevet av Karen Hjelmervik Nerbø
- Tilgjengelig her:

<https://www.duo.uio.no/handle/10852/74791>

Forskningsspørsmål og metode

- Medfører Grl § 112 en plikt til å utrede langsiktige miljøkonsekvenser av lovgivning
 - Rettsdogmatisk metode
- Hvordan blir langsiktige miljøkonsekvenser utredet i praksis?
 - Empirisk spørsmål, dokumentanalyse i en utvalgt case (oppstart av gruvedrift med sjødeponi i Repparfjorden)
- Hvordan bør slike konsekvenser utredes?
 - Rettsfilosofi og miljøetikk brukes for å etablere en standard som rettstilstanden kan måles opp mot

Personvernforordningen artikkel 6 og bruk av personopplysninger til atferdsbasert markedsføring

Er Facebook sin behandling av brukernes personopplysninger lovlig i gjeldende rett?

- Skrevet av Svein Gjørtz
- Tilgjengelig her:
 - <https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/1956/21453>

Forskningsspørsmål

Formålet med oppgaven er fastlegge innholdet i vilkårene som må være oppfylte etter norsk rett for at atferdsbasert markedsføring skal være lovlig. Fremfor å gi en generell redegjørelse av innholdet i artikkel 6, ønsker jeg å konkretisere analysen ved å undersøke lovligheten av et faktisk tilfelle av atferdsbasert markedsføring. Dette vil begrense omfanget av oppgaven, og det skaper en faktisk kontekst for hvordan gjeldende rett virker. ...

Derfor skal jeg ta stilling til om Facebook sin behandling av norske brukeres personopplysninger til atferdsbasert markedsføring har et lovlig behandlingsgrunnlag i norsk rett.

Metode

Beskrivelse av hvordan Facebook behandler brukernes personopplysninger i atferdsbasert markedsføring. Vurdering av om dette er i overensstemmelse med krav etter personvernlovgivningen.

Kredittgiverens plikt til å vurdere forbrukerens kredittverdighet og til å fraråde inngåelse av kredittavtale

- Skrevet av Marianne Jakobsen

Forskningsspørsmål

- Hva er innholdet av og forholdet mellom kredittgivers plikt til å vurdere forbrukerens kredittverdighet i finansavtaleloven § 46b og frarådingsplikten i finansavtaleloven § 47?
- Hvordan anvender finansklagenemnda rettsanvendelsesskjønnet som ligger i § 47 tredje ledd om lemping av forbrukerens forpliktelser ved brudd på frarådingsplikten.
 - Utøves rettsanvendelsesskjønnet på måte som gjør at formålet med bestemmelsen oppnås?

Metode

- Forholdet mellom finansavtaleloven §§ 46b og 47
 - Rettsdogmatisk metode, finansklagenemndas praksis brukes som rettskilde i den grad den er relevant
- Oppnås formålet med frarådingsplikten?
 - Finansklagenemndas praksis forekommer som et faktisk empirisk materiale som undersøkes og vurderes.

Forskningsspørsmål; øvelse på mentimeter

(Lagt til etter forelesningen, svar på mentimeterøvelsen)

Finn et rettsvitenskapelig forskningsspørsmål relatert til habilitetssakene i regjeringen
12 responses

I hvilken grad skiller kravene til habilitet i regjeringen seg fra habilitet i andre rettsområder?

Er de nåværende habilitetsreglene tydelige nok for regjeringsmedlemmene?

Sammenlign det forvaltningsrettslige, statsrettslige og strafferettslige habilitetskravet

Gjelder det et skjerpet krav til habilitet for statsråder?

Habilitetsregler for regjeringsmedlemmer – når kan statsministerens ektefelle kjøpe aksjer?

Hvilke mulige konsekvenser står regjeringsmedlemmene overfor ved brudd på habilitetsreglene?

Er gjeldende regler om at regjeringsmedlemmene selv avgjør sin habilitet gode nok

Fungerer reglene om habilitet godt nok i praksis?

Er det mer lovlig å være norsk fremmedkriger i Ukraina enn i Syria?

(Lagt til etter forelesningen, svar på mentimeterøvelsen)

Finne et rettsvitenskapelig forskningsspørsmål som relaterer seg til krigen i Ukraina
14 responses

Er regler om immunitet til hinder for pågripelse av Putin utenfor russisk territorie?

Oppnår den internasjonale strafferetten sine formål sett i lys av krigen («spesialoperasjonen») i Ukraina

Vil den rettslige grensen for intervensjon endres av ny militær teknologi?

Hvor mye våpen kan Norge gi til Ukraina uten å bli en part i krigen?

Kan arbeidsgiver avskjedige arbeidstaker dersom arbeidstakeren i sin virksomhetsutøvelse har opptrådt i strid med Norges sanksjoner mot Russland?

Kan Putin straffes av ICC eller må det opprettes en ad-hoc-domstol?

Er det mer ulovlig å være norsk fremmedkriger i Syria enn i Ukraina?

Hvilke sanksjoner kan stater og internasjonale organisasjoner lovlig påføre Russland

(Lagt til etter forelesningen, svar på mentimeterøvelsen)

Finn et rettsvitenskapelig forskningsspørsmål som er relevant for situasjonen med dyrtid og høye renter

11 responses

Maten blir dyrere og dyrere, og eierne blir rikere og rikere. Fungerer reglene som skal sikre konkurransen mellom matvarekjedene?

Bør økonomiske rettigheter i større grad knyttes til folketrygdlovens grunnbeløp (G)?

Har et enkeltindivid rettslig grunnlag til å angripe regjeringen på grunnlag høye renter og priser utenom stemmeretten?

Hvordan kan det med hjelp av reguleringer forhindres at det i Norge oppstår institusjoner som er «to big to fail»

Hvilke sosialpolitiske hensyn ligger føringer på Sentralbankens rentepolitikk?

Hvilken vekt kan høy renter tillegges i vurdering av en avtales gyldighet etter læren om bristende forutsetninger?

Statens tiltakspåklit ved økonomiske nedgangstider

Utlånsrentene heves og innskuddsrentene holdes igjen – når kommer norske bankers praksis på kant med avtaleloven § 36?

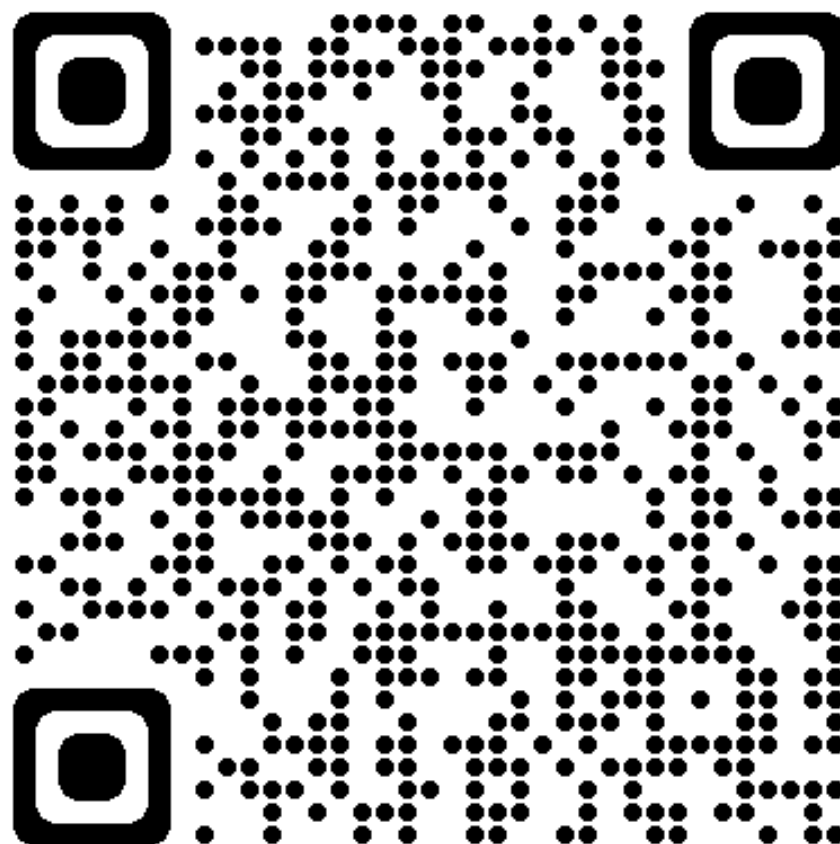
er strømselskapers endring av avtlevilkår for fastpriskunder lovlig?

En rettsøkonomisk analyse: effekten av å heve kravet til 40% egenkapital ved kjøp av sekundærbolig i Oslo.

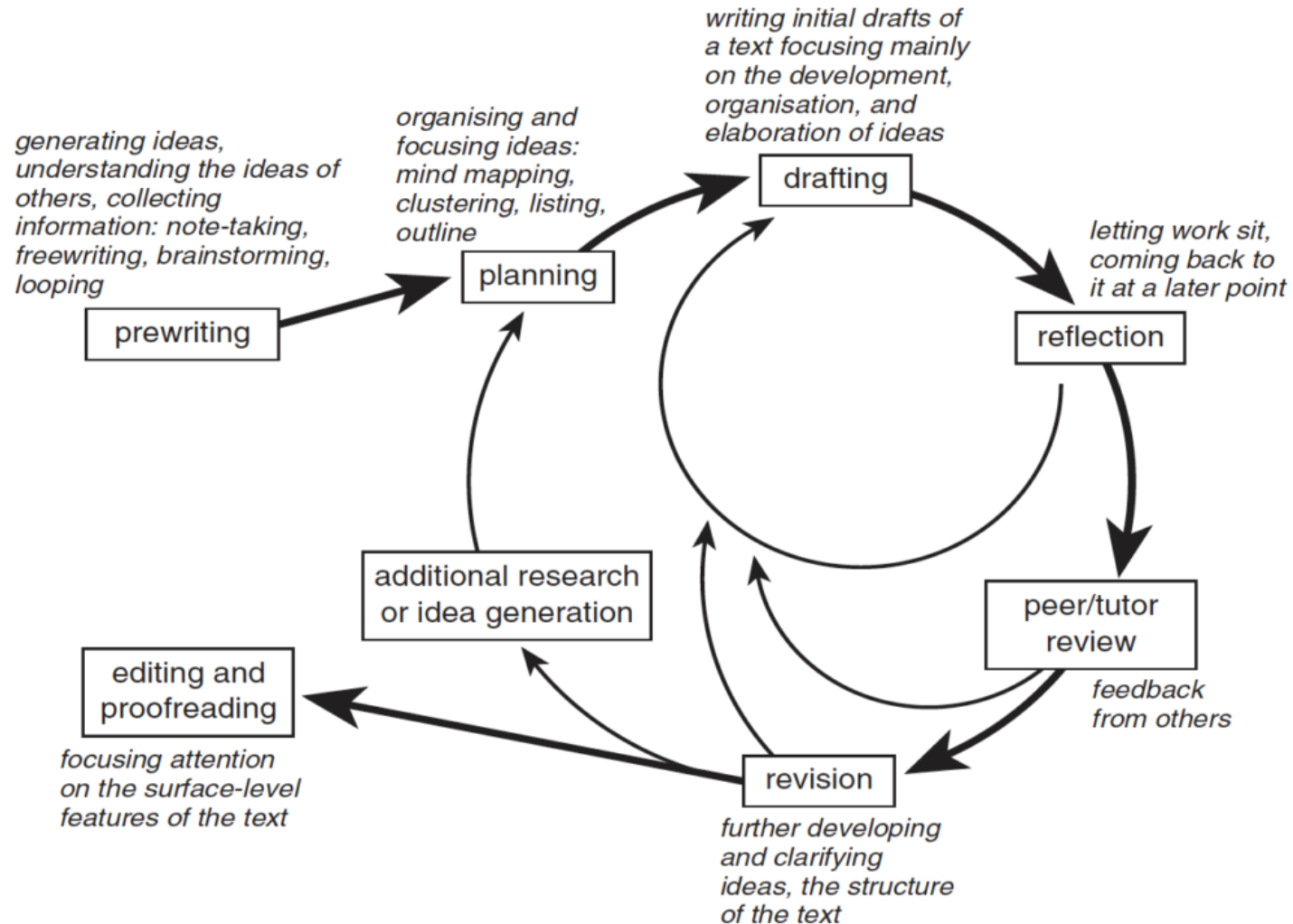
Kan man gi lavinntektsfamilier en rettslig adgang til å binde renten med tilbakevirkende kraft?

Påmelding kurs

Frist for påmelding:
15. september kl. 12

Skriveprosessen

Lykke til!